

Sola seminaret 2015

Fra god pårørendepolitikk til bruk av sterke virkemidler i form av rettslig regulering og finansielle ordninger

Av

Professor dr. juris

Alice Kjellevold

God pårørendepolitikk

- Pårørende skal møtes med respekt og omsorg
- Pårørende skal sikres nødvendig informasjon, råd, veiledning og opplæring
- Pårørende skal ha innflytelse over utforming av hjelpetilbud
- Pårørende må få anledning til å formidle pasientens ønsker og behov
- Pårørende må kunne påberope pasienten og sine rettigheter
- Pårørendes kunnskaper må anerkjennes
- Det må rettes oppmerksomhet mot pårørendes egne behov
- Barn som pårørende må få særlig oppmerksomhet

Pårørendeprogrammet

- Synliggjør, anerkjenner og støtter pårørende som står i krevende omsorgsoppgaver
- bedrer samspillet mellom den offentlige og den uformelle omsorgen, og styrker kvaliteten på det samlede tjenestetilbudet
- legger til rette for å opprettholde pårørendeomsorgen på dagens nivå, og gjør det enklere å kombinere yrkesaktivitet med omsorg for barn og unge, voksne og eldre med alvorlig sykdom, funksjonsnedsettelse eller psykiske og sosiale problemer»

▪ Meld. St. 29 (2012-2013) s. 61

Fra politikk til praksis

- Rettslig regulering er ett virkemiddel!
 - Lovgiver (Stortinget) kan
 - Pålegge personell og virksomhet ytterligere plikter overfor pårørende
 - Gi pårørende ytterligere rettigheter

Målet om pårørendeinvolvering

- Pårørendeinvolvering i helse- og omsorgstjenesten
 - En rett til informasjon (om enn begrenset) også når pasienten ikke samtykker
 - En tydeligere plikt for kommunene og spesialisthelsetjenesten til å gi informasjon til pårørende
 - En plikt til å innhente informasjon fra pårørende (et spørsmål om faglig forsvarlighet)
 - En rett til medvirkning for pårørende når pasienten ønsker det

Målet om å ivareta barn som pårørende

- Dagens lovreguleringen om barn som pårørende;
- helsepersonellens ansvar for informasjon og oppfølging av barn som er pårørende
helsepersonelloven § 10 a og § 25 tredje avsnitt
 - spesialisthelsetjenestens ansvar for å ha barneansvarlig personell
spesialisthelsetjenesteloven § 3-7 a
- Også kommunene kan pålegges å ha barneansvarlig personell
 - Det kan vurderes om barn skal ha noe informasjon om forelderen selv om mor / far ikke samtykker

Målet om støtte til pårørende

- En lovpålagt plikt for kommunene til å tilby råd, veiledning og opplæring til pårørende
- En rett for pårørende til avlastningstiltak / fleksible støttetiltak / omsorgsstønning og korresponderende plikter for kommunene
- Utvide ordningen med pleiepenger (i dag 60 dager)
- Økonomiske stønnsordninger og permisjonsordninger slik at pårørende med tyngende omsorgsoppgaver kan kombinere yrkesaktivitet med omsorgsarbeid
- Plikt for kommunene til å etablere / finansiere («sørge-for») ressurscenter som kan gi pårørende støtte, råd og veiledning

Målet om samordning

- Samarbeidsavtalene mellom kommunene og regionale helseforetak (helse- og omsorgstjenesteloven § 6) kan gjøres mer detaljerte når det gjelder samarbeid med pårørende

Men vi må være klare på lovverkets begrensninger!

- **Rettslige virkemidler kan ikke stå alene**
- Lovregulering som virkemiddel må kombineres med andre virkemidler
- Veiledere fra Helsedirektoratet
- Kompetanseheving i utdanning og praksis
- Lederopplæring / ledelsesforankring
- Ressurstilførsel - endret finansiering
- Forskning

Referanser

- Kari Bøckmann og Alice Kjellevoid (2015). Pårørende i helse- og omsorgstjenesten - en klinisk og juridisk innføring, 2. utgave, Bergen: Fagbokforlaget.
- Meld. St. 26 (2014-2015) Fremtidens primærhelsetjeneste - nærhet og helhet
- Meld. St. 10 (2012-2013). God kvalitet - trygge tjenester.
- Meld. St. 29 (2012-2013). Morgendagens omsorg.
- Meld. St. 34 (2012-2013). Folkehelsemeldingen God helse - felles ansvar.
- Meld. St. 16 (2010-2011). Nasjonal helse- og omsorgsplan (2011-2015)
- NOU 2011: 11. Innovasjon i omsorg.
- NOU 2011: 17. Når sant skal sies om pårørendeomsorg.
- Helsedirektoratet (2014a). Sammen om mestring. Veileder i lokalt psykisk helsearbeid og rusarbeid for voksne. Et verktøy for kommuner og spesialisthelsetjenesten, IS-2076.
- Helsedirektoratet (2010). Barn som pårørende. IS-5/2010.
- Helsedirektoratet (2008a). Pårørende - en ressurs. IS-1512.